

Policy brief #7, 17.12.2025

Переговорний процес в кінці 2025 року та межі компромісу

Сергій Кардаш

ЦПД НаУОА

Юрій Мацієвський

ЦПД НАУОА

Наукова редакція

Юрій Мацієвський

Центр політичних досліджень НаУОА

Острог, 2025

Станом на середину грудня 2025 року переговори щодо припинення російсько-української війни перебувають у фазі інтенсивного політичного торгу. Попри багатосторонній характер консультацій, жодна зі сторін поки не вийшла на узгоджений текст мирної угоди, а сам процес залишається тендітним та залежним від зовнішнього тиску та обмежень.

У центрі переговорів є питання територій, гарантій безпеки, майбутнього статусу України та параметрів післявоєнного відновлення. Водночас Київ змушений балансувати між тиском союзників, очікуваннями власного суспільства та небажанням допустити компроміси, які б створили передумови для нової агресії.

Стан поточних переговорів

На сьогодні переговори не перебувають ні в точці зриву, ні на порозі прориву: йдеться про перехідний етап після провалу початкового ультимативного підходу. Скандал навколо «28-пунктного плану» змусив США переглянути формат та логіку процесу, під'єднати Україну та європейських партнерів до реальних консультацій та перейти до багаторівневої переговорної моделі. Діалог зараз ведеться навколо скороченого та суттєво переробленого проєкту, проте його ключові параметри залишаються відкритими, а сам процес зберігає високий рівень політичної та стратегічної невизначеності.

Поворотним моментом став витік початкової версії угоди, підготовленої без участі Києва. Йдеться про «28-пунктний план», [розроблений](#) спецпосланцем США Стівом Віткоффом у контактах з російським емісаром Кирилом Дмитрієвим під час залаштункових зустрічей у Маямі. Документ фактично відтворював вимоги Москви та передбачав масштабні односторонні поступки з боку України без зустрічних зобов'язань Росії, що зробило його неприйнятним для Києва та союзників. Саме цей епізод спровокував різку негативну реакцію і так званий «Віткоффгейт». За [даними](#) ЗМІ, саме на цьому тлі було заблоковано передачу Україні далекобійних ракет Tomahawk.

Втім, скандал не зупинив переговори, а надав їм нового імпульсу. Адміністрація Дональда Трампа, попри критику, не відмовилася від ідеї швидкого перемир'я і спочатку наполягала на оперативному підписанні угоди. Однак під тиском позиції Києва США були змушені [визнати](#) нежиттєздатність початкового плану та погодитись на його перегляд. Вже невдовзі після витoku розпочалася інтенсивна дипломатична робота з оновлення параметрів мирної угоди.

До цього моменту існували два паралельні переговорні треки: офіційний багатосторонній, де Україна за підтримки Заходу просувала власну формулу миру, і залаштунковий двосторонній, в рамках якого нова адміністрація США шукала альтернативний шлях припинення війни. Їхня логіка принципово відрізнялася: перший виходив із тиску на Росію, другий – з очікування односторонніх поступок від України. Витік «28 пунктів» зробив цю суперечність публічною і прискорив зближення форматів.

Після цього розпочалася спільна робота США, України та європейських партнерів щодо переформатування документа. Консультації [проходили](#) на рівні радників у різних форматах, а до кінця листопада Київ отримав оновлений проєкт угоди. 10 грудня секретар РНБО Рустем Умеров [направив](#) Джареду Кушнеру

покрокову відповідь, підтвердивши готовність України працювати із контрпропозиціями, а не ультиматумами.

В результаті «мирний план США» [зазнав](#) суттєвих змін: з нього було виключено найбільш неприйнятні вимоги, включаючи ідею загальної амністії для російських військових злочинців та радикальне скорочення ЗСУ. У територіальному блоці замість прямого закріплення контролю РФ над окупованими територіями почали обговорюватись альтернативні формули, включаючи варіанти демілітаризованих зон у Донецькій області.

[Станом](#) на середину грудня переговори точаться навколо скороченого проєкту з 19–20 пунктів. За [підсумками](#) берлінських зустрічей 14–15 грудня європейські лідери опублікували спільну рамкову заяву, підтримавши план Трампа і зафіксувавши контури гарантій безпеки для України. Зокрема підтримку українських сил на рівні 800 тис. у мирний час, формування багатонаціонального угруповання «Україна» під європейським лідерством за підтримки США, а також американський механізм моніторингу та верифікації припинення вогню. При цьому окремо наголошено, що територіальні рішення залишаються за Україною і можливі лише після запуску ефективних гарантій, а принцип «нічого не погоджено, доки не погоджено все» зберігається.

Водночас [станом](#) на ранок 16 грудня ключовий вузол – територіальний блок залишається незакритим, і обговорення зміщується до подальшого доопрацювання формулювань та параметрів гарантій. Додатковим джерелом ризику [залишається](#) ідея корейського сценарію з демілітаризованою зоною без розміщення західних військ: за відсутності союзницької військової присутності навіть посилений технологічний контроль не знімає для України ключових загроз безпеці.

На цьому тлі президент Зеленський [наголошує](#), що активізація переговорів не означає ні швидкого миру, ні автоматичного завершення війни: переговори залишаються інструментом, а не гарантією результату, і не можуть підміняти реальні механізми стримування Росії.

Прогрес у переговорах

Ключовий прогрес у переговорах пов'язаний не з наближенням до фінальної угоди, а з відмовою від початкового американського формату, виробленого без участі Києва. Внаслідок інтенсивних консультацій з Україною та європейськими союзниками документ був перероблений та втратив ультимативний характер. Оновлений варіант підтвердив територіальний суверенітет України, не передбачаючи примусової відмови від окупованих територій, відклавши питання їх майбутнього статусу в окремий переговорний трек. Центральним елементом стали гарантії безпеки з боку США та Європи, включаючи збереження ЗСУ на рівні до 800 тисяч військовослужбовців у мирний час. Берлінські зустрічі зафіксували перехід цього документа до формату спільного американсько-українсько-європейського проєкту, що принципово змінило його зміст та логіку.

Втім, подальший перебіг переговорів показав, що навіть скоригований документ не було прийнято російською стороною. Після поїздки Стіва Віткоффа та Джаредда Кушнера до Москви стало зрозумілим, що Кремль фактично відхилив запропонований варіант, що змусило американську сторону змінити підхід.

Замість одного консолідованого плану Київ [отримав](#) кілька окремих переговорних документів та треків з різних напрямків, над якими паралельно працюють кілька переговорних команд, про що публічно заявив президент Зеленський.

Деталізацію нової переговорної архітектури Зеленський оприлюднив 12 грудня, повідомивши про роботу трьох паралельних треків під загальною координацією секретаря РНБО Рустема Умерова. [Перший](#) – безпековий трек, який розгортається на європейському майданчику, насамперед у Німеччині, де оборонна група за участю представників ЗСУ, розвідки та сектору безпеки України опрацьовує практичні параметри гарантій безпеки. [Другий](#) напрямок – економіка, відновлення та інвестиції – ведеться на американському майданчику на урядовому рівні. [Третій](#) трек є форматом постійних контактів радників з національної безпеки України, США та європейських партнерів у рамках так званої «коаліції охочих» і виконує функцію політичної координації всього процесу.

Наступні кроки у переговорах

Наступний етап переговорів формується навколо політичного узгодження позицій союзників та переведення скоригованого переговорного пакета у площину конкретних політичних рішень. Йдеться не про негайний прорив, а про поетапний збір умов, за яких потенційна угода могла б бути не лише підписана, а й реалізована на практиці. Ключовими чинниками залишаються узгодженість позицій США та Європи, готовність Вашингтона чинити тиск на сторони, а також відповідь Кремля – чи Росія готова прийняти модель миру, яка не передбачає стратегічного підпорядкування України.

У практичному вимірі цей етап виявився вже у переході до активної політичної координації між ключовими союзниками України. 11 грудня з ініціативи Зеленського [відбулася](#) віртуальна нарада «коаліції охочих» за участю близько 30 країн, зокрема лідерів Німеччини, Британії та Франції. Метою було узгодження спільної позиції перед новими раундами переговорів та недопущення нав'язування Україні невігідних умов. Цій зустрічі [передували](#) переговори Зеленського в Лондоні 8 грудня зі Стармером, Еммануелем та Мерцем, що дозволило скоординувати ключові підходи провідних європейських партнерів.

На рівні Європейського Союзу також готуються подібні кроки. [Очікується](#), що українське питання стане одним із центральних 18-19 грудня на саміті ЄС у Брюсселі. Паралельно йде робота над гарантіями безпеки та післявоєнним відновленням. Зокрема, [ухвалено](#) рішення про безстрокове заморожування російських активів, обсягом близько 210 млрд євро.

Окрім того, очікується, що найближчим часом процес мирного врегулювання проходитиме через кілька інших етапів, зумовлених як логікою дипломатії, так і внутрішніми вимогами України.

Сполучені Штати, залишаючись ключовим посередником, посилять тиск із метою прискорення переговорного процесу. Адміністрація Трампа орієнтується на досягнення відчутного політичного результату до кінця року та розглядає можливість винесення пакета гарантій безпеки на схвалення Конгресу. При цьому характер тиску залишається асиметричним: тимчасові рамки та очікування щодо закриття найбільш чутливих питань, насамперед територіальних, адресуються

насамперед Києву, тоді як від Москви поки що очікується лише [готовність](#) продовжувати консультації. Така асиметрія відображає базову проблему переговорів: Україна залучена до процесу як сторона, від якої очікують конкретних рішень, тоді як Росія зберігає можливість маневру та затягування. Тому Київ та його європейські партнери виходять із того, що навіть досягнення домовленостей не гарантує їх реалізацію без жорстких механізмів примусу та контролю наступних можливих дій РФ.

Українська влада паралельно веде роботу всередині країни, щоб пояснити громадянам логіку можливих компромісів та зберегти суспільну єдність. Зеленський публічно [зазначає](#), що жодні територіальні рішення не можуть прийматися кулуарно, а ключові питання мають бути винесені на загальнонаціональне волевиявлення після реального припинення бойових дій та наявності міжнародних гарантій безпеки. Паралельно Верховна Рада готується до можливої ратифікації майбутньої мирної угоди та адаптації законодавства до особливого періоду, включаючи питання виборів, референдуму та припинення воєнного стану.

Готовність Києва до поступок

Готовність Києва до поступок має чітко окреслені кордони. Україна демонструє гнучкість у механізмах реалізації можливих домовленостей, але зберігає жорсткі «червоні лінії» у питаннях територій, безпеки та стратегічної автономії. Переговори для української влади – це не пошук компромісу за будь-яку ціну, а спроба знайти формулу припинення війни, яка не створить умов для її повторення. Тому Київ готовий обговорювати процедурні рішення, відкладені формули та поетапні механізми, але не приймає рішень, які сприйме суспільство як капітуляцію або нав'язаний ззовні вибір.

Така позиція обумовлена поєднанням зовнішнього тиску та обмежень, у яких сьогодні приймаються переговорні рішення. Українська влада опинилася між двома реальностями: з одного боку – тиск США з вимогою швидкого результату, з іншого – обмеженнями, визначеними Конституцією, суспільними настроями та воєнною логікою безпеки. У таких умовах Київ допускає обговорення «креативних» формул щодо процедури та архітектури угоди, але не її базових принципів. На практиці така обмежена гнучкість проявляється у чотирьох найбільш чутливих блоках: територіальному, санкційному, питаннях демілітаризації та параметрах можливих буферних зон.

Територіальні поступки

Офіційна позиція Києва залишається незмінною: Україна не визнає втрату Донбасу чи Криму та не підписуватиме домовленості про відчуження територій без рішення суспільства. Офіційна позиція Києва залишається незмінною: Україна не визнає юридичної передачі Донбасу чи Криму Російській Федерації й не підписуватиме угоди, що легітимізують відчуження своїх територій. Йдеться не про поточний факт тимчасової окупації, а про принципову відмову закріплювати її у міжнародно-правовому форматі. Зеленський прямо каже, що відповідь на питання територій має дати народ у форматі виборів чи референдуму. Такий сценарій можливий лише після припинення воєнного стану та проходження

складної конституційно-правової процедури, що включає рішення Верховної Ради, перевірку Конституційним судом та дотримання обмежень статті 157 Конституції України, що забороняє зміну Основного закону в умовах війни.

На практиці саме території є найбільшим «вузлом» переговорів: Росія наполягає на контролі над усім Донбасом, а американська «компромісна» ідея, яку Зеленський [описав](#) 11 грудня, передбачає створення на підконтрольній Україні частині Донбасу «вільної економічної зони» (російська сторона називає її демілітаризованою). Тобто Київ може торгуватися про деталі, умовно, про відведення військ із певних зон чи статус окремих районів, але не про принципову відмову від територій.

Суспільний «коридор» для поступок також дуже вузький: за опитуванням Info Sapiens (листопад 2025 року) 51,4% респондентів [заявили](#) про готовність протестувати у разі «неприйнятних поступок», а найжорстокіше відкидаються юридичне визнання окупації (84,5%), скорочення армії (83,3%) та надання російській мові державного статусу (78, 4); також 64,9% вважають переговори без гарантій безпеки неприйнятними.

За [зауваженням](#) політичного оглядача В. Портникова, за російською вимогою передачі неокупованих територій Донбасу стоїть мета внутрішньої дестабілізації України. Українська сторона враховує цей момент і намагатиметься донести його до американських партнерів.

Санкції проти РФ

Санкції проти Росії – це область, де Україна формально не є суб'єктом ухвалення рішень (обмеження вводять західні країни), але її позиція має вагу. Київ послідовно виступає проти їхнього зняття авансом і трактує це як стимул для повторної агресії. Водночас українська позиція щодо санкцій у рамках угоди умовно-гнучка: офіційний представник президента із санкційної політики Владислав Власюк публічно [допускав](#) можливість поетапного ослаблення санкцій лише за жорстких умов – якщо це прив'язано до безпеки, справедливості та сталого миру, з можливістю швидкого відновлення тиску у разі порушень. Практичний зміст такої гнучкості полягає в тому, щоб перетворити санкції на інструмент контролю виконання угоди, а не на «прощення» Росії.

Членство України в НАТО

Курс на євроатлантичну інтеграцію закріплений у Конституції та Київ не зацікавлений юридично оформляти нейтралітет. Водночас у переговорах, за даними CNN, [обговорювався](#) сценарій, що дозволяє уникнути формальної української відмови від НАТО. Можливий формат, коли США чи НАТО дають Росії певні гарантії «поза Україною», фактично блокуючи вступ на якийсь час без прямої зміни українського правового курсу.

Фактично йдеться про модель, за якої Україна не вступає до НАТО на період дії мирної угоди, але отримує альтернативні гарантії безпеки, реалістичність яких залишається ключовим питанням переговорів. Йдеться про двосторонні та багатосторонні угоди зі США та союзниками, які передбачають військову допомогу у разі нової агресії та політичне сприяння прискореному вступу України до ЄС,

проте їх ефективність залежатиме від юридичної обов'язковості, механізмів виконання та готовності партнерів діяти у кризовій ситуації.

Водночас навіть у Вашингтоні визнають, що переговорний прогрес залишається умовним. За [даними](#) американських джерел, заява Зеленського про можливість винесення принципових питань на референдум була сприйнята як достатній політичний сигнал для узгодження ще одного раунду переговорів у Берліні 15 грудня. У США вважають, що вперше з'являється чітке уявлення про «перший день після припинення вогню» з базовими рамками безпеки та післявоєнного відновлення. Одночасно, американська сторона визнає головний ризик: відсутність гарантій, що Росія погодиться на ці умови, що може звести весь процес до простої негативної відповіді Кремля. Додаткову невизначеність створює і мова самих зобов'язань: у публічній риториці США досі домінує термін *assurances* («запевнення»), а не *guarantees* («гарантії»), тож вирішальним буде не політичний сигнал, а юридичний зміст майбутніх документів.

Демілітаризація та зони безпеки

Україна послідовно заперечує односторонню демілітаризацію як прямий шлях до повторної війни. Саме тому Київ критично сприймає варіанти, де буфер створюється коштом відходу українських сил із підконтрольних територій без симетричних зобов'язань Росії. У дискусіях, зокрема навколо ідеї «вільної економічної зони» на Донбасі, українська позиція [зводиться](#) до простого принципу: будь-яка зона безпеки можлива лише після припинення вогню і лише як частина пакета гарантій, а не як вимога «відійти першими».

Примітно, що й у фінальних українсько-європейських пропозиціях [згадується](#) лише створення зони безпеки вздовж фактичної лінії фронту після припинення вогню та як частина ширших гарантій. Тобто демілітаризація розуміється Україною як взаємне відведення сил від лінії розмежування за реального миру, а не як одностороннє залишення ворогові своїх міст та сіл.

Окремим предметом торгів стали вимоги Росії обмежити чисельність та озброєння Збройних сил України. У початковому «28-пунктному плані» йшлося про встановлення жорсткої «стелі» для ЗСУ, яку Київ категорично відкинув, наголошуючи: будь-які зовнішні обмеження армії означають втрату реальної безпеки. Українська позиція [залишається](#) незмінною – ключовою гарантією миру є власні боєздатні Збройні сили. У подальших переговорах союзники частково врахували цю логіку, зрушивши дискусію від ідеї примусового роззброєння до можливого повоєнного скорочення війська в межах, які Україна сама вважає безпечними.

Питання миротворців є ще одним чутливим аспектом демілітаризації. Україна готова розглядати лише нейтральний міжнародний контингент під мандатом ООН чи за участю дружніх країн у зонах роз'єднання військ чи на кордоні. Будь-яка участь російських «миротворців» чи спільні патрулі з РФ категорично відкидаються з огляду на досвід Молдови, Грузії та Донбасу. Зеленський прямо застерігає від нав'язування «корейського сценарію» із тривалою лінією поділу, вважаючи його формою заморозки війни та відкладеної агресії. Саме

тому Київ виступає проти будь-яких рішень, які легітимують новий внутрішній поділ України на роки вперед.

Вплив відставки Єрмака на переговори та зовнішню політику України

Відставка Андрія Єрмака не означає розвороту зовнішньої політики України. Це швидше кінець персоналізованої моделі управління переговорами та перехід до колегіального формату. Для переговорного процесу це насамперед зміна «як» і «ким» ведуться переговори, а не «про що»: ключові позиції Києва залишаються незмінними, проте їхнє формування та просування більше не зосереджені в руках однієї фігури. У ширшому вимірі це знижує репутаційні ризики у відносинах з партнерами та посилює роль формальних інституцій.

Масштаб цих змін стає зрозумілим з огляду на роль, яку Єрмак грав до відставки. Як глава Офісу Президента, він [сконцентрував](#) значний обсяг повноважень у зовнішній політиці, очолював переговорну делегацію і був основним каналом комунікації з Вашингтоном з найбільш чутливих питань. Така концентрація робила переговорний процес багато в чому залежним від персональних зв'язків та стилю комунікації.

У короткостроковій перспективі переговорна стратегія України навряд чи зміниться, проте формат її реалізації вже інший. Політичне керівництво переговорним процесом зберігається за президентом, тоді як координація та практична робота розподілені між кількома інституціями. Зеленський [оголосив](#) оновлену переговорну конфігурацію: у ній залучені секретар РНБО Рустем Умеров (голова делегації), представники МЗС, розвідки та військового командування, включаючи начальника Генштабу Андрія Гнатова. Фактично йдеться про інституціоналізацію переговорів та «дисперсію» функцій, раніше зосереджених в руках глави Офісу Президента.

Замість однієї фігури переговори вестиме команда із представників різних відомств, що обіцяє посилити роль дипломатів (МЗС) та військових у цьому процесі. Новий керівник Офісу Президента (Зеленський анонсував швидке «перезавантаження» цього інституту) навряд чи матиме такий самий вплив, як Єрмак, тому ухвалення рішень стане колегіальним.

Відставка Єрмака була загалом спокійно сприйнята західними партнерами й не викликала сумнівів у незмінності зовнішньополітичного курсу України. У Євросоюзі цей крок [інтерпретували](#) як сигнал готовності до кадрових рішень та посилення інституційних механізмів, а у відносинах зі США його відхід [знижує](#) роль персонального фактора, який раніше сприймався як потенційне джерело напруги.

Рустем Умеров очима США

Сприйняття Рустема Умерова в США формується насамперед через практику взаємодії, а не через публічну риторику. Для американської сторони він є зрозумілим та функціональним партнером, з яким зручно працювати в інституційному форматі. Його регулярне залучення до контактів з Білим домом, Держдепартаментом та Пентагоном свідчить про наявність базової робочої довіри та відрізняє її від більш персоналізованої та конфліктної переговорної конфігурації

попереднього етапу. У Вашингтоні Умерова сприймають швидше як представника держави та системи, ніж як самостійного політичного гравця.

Це підтверджується і практикою переговорів. Хоча публічні заяви американських чиновників щодо його ролі [залишаються](#) стриманими, Умеров системно [залучений](#) до ключових консультацій, включаючи переговори з командою спецпосланця Стіва Віткоффа. Американські аналітичні центри, зокрема Atlantic Council, загалом оцінюють його позитивно – як досвідченого перемовника з гарним розумінням питань безпеки та здатністю працювати з союзниками. Його попередній досвід у чутливих процесах від обмінів полоненими до зернової ініціативи [формує](#) образ прагматичного кризового менеджера, а не ідеологічного політика.

Водночас в американському інформаційному та дипломатичному просторі є і більш обережні оцінки. Окремі публікації [вказували](#) на закритий характер частини контактів Умерова в США, включаючи зустрічі з представниками американських силових структур, що [викликало](#) питання західних дипломатів щодо прозорості каналів координації. Додатковим фактором уваги є і його особистий зв'язок із США – наявність нерухомості та проживання сім'ї, що саме по собі не є порушенням, але в умовах війни та переговорів підвищує чутливість до питань лояльності та політичної вразливості. При цьому будь-яких доказів, що ставлять під сумнів його професіоналізм або надійність як перемовника, не було представлено; дискусії стосуються скоріше контексту та форми взаємодії, ніж його особистих якостей.

Таким чином, мирні переговори станом на грудень 2025 року не призвели до прориву, але зафіксували зміну формату та логіки процесу. Після провалу ультимативного підходу сторони перейшли до багаторівневої моделі з поділом треків з безпеки, припинення вогню та політичних питань. Досягнутий прогрес має переважно процедурний характер – скорочено початковий план та розширено участь європейських партнерів. Однак ключові вузли, насамперед територіальне питання та юридично зобов'язальні гарантії безпеки, залишаються невирішеними. У цих умовах результат переговорів залежатиме не від заявлених дедлайнів, а від здатності закріпити домовленості у механізмах, які реально стримують повторну агресію. Без цього будь-яка угода ризикує виявитися лише тимчасовою паузою, а чи не завершенням війни.